

Ugostiteljstvo i turizam općine Đurđevac u razdoblju 1980–1990. godine

I.

OPĆI DIO

Područje općine Đurđevac prostire se u sjevernom dijelu Socijalističke Republike Hrvatske u tzv. »centralnoj« Podravini na površini od 680 km². Stanovništvo, koje je prilikom predzadnjeg popisa (1971. g.) bilo pretežno poljoprivredno (74%), sve više poprima karakteristike nepoljoprivrednog, što je pokazao popis stanovništva iz 1981. godine, kada je utvrđeno da na tom području ima »samo« 52 posto poljoprivrednog stanovništva.

Iako su poljoprivredne površine, kojih u strukturi zemljišta ima oko 58 posto, uglavnom u privatnom vlasništvu (93 posto), ipak se poljoprivredno stanovništvo sve više transformira u nepoljoprivredno na što dobrim dijelom utječe »prodor« mehanizacije u poljoprivredu. Zbog toga i najveći dio onih koji se zapošljavaju u nepoljoprivrednim djelatnostima potječe iz domaćinstava koja posjeduju zemlju.

Razvojem nepoljoprivrednih djelatnosti, pretežno industrije, mijenjaju se i dosadanje socijalne prilike i ponašanja u domaćinstvima i stanovništvu u cjelini, pa se veliki broj domaćinstava, kojih je popisom stanovništva iz 1981. godine registrirano 13.093, »otvara« i osjeća potrebu za materijalnim i nematerijalnim dobrima svih privrednih i izvanprivrednih djelatnosti. U tome prednjače mlađi naraštaji koji se sve više uključuju u tokove ugostiteljstva i turizma, prvenstveno s aspekta odmora i rekreacije.

S obzirom da je posljednjih desetak godina došlo do bitnih promjena u strukturi privrede općine, naročito što se tiče razvoja sekundarnog sektora privrede, sve veći broj stanovnika i poslovnih ljudi koristi usluge ugostiteljstva (prehrana, smještaj i dr.). U prvoj polovini toga razdoblja ugostiteljski kapaciteti nisu mogli na adekvatan način zadovoljavati potrebe gostiju. Zapravo, djelatnost tercijarnog sektora (u koje spada ugostiteljstvo i turizam) uveliko su zaostajale u svom razvoju za razvojem drugih privrednih djelatnosti. Iako je 80-tih godina postojao veliki broj društvenih i privatnih ugostiteljskih radnji, njihov prostor i ugostiteljsko-turistički sadržaj kao i lokacije, nisu mogli zadovoljavati sve više rastuće potrebe. Da bi se razvoj tercijarnih djelatnosti donekle uskladio s razvojem primarnih i sekundarnih djelatnosti, prišlo se izgradnji nekoliko suvreme-

nih trgovinskih i ugostiteljskih objekata, a djelomično se počeo razvijati i turizam koji još ni danas nema potreban i moguć stupan razvoja u odnosu na razvoj ugostiteljstva.

Krajem 1981. godine izgrađen je u gradu Đurđevcu, sjedištu općine, suvremeni hotel »B« kategorije. Njegovom izgradnjom je investitor »Sloga«, trgovačko-ugostiteljsko-turistička radna organizacija Đurđevac, uveliko pospjela porast ugostiteljsko-turističkih sadržaja, ali još uvijek u nedovoljnom obujmu, jer razvojem privrede i izvanprivrednih djelatnosti rastu i potrebe za tim sadržajima. Na to dobrim dijelom utječe širenje i opremanje plinskih polja uz naselja Molve, Kalinovac, Stari Gradac i Ferdinandovac, ali i razvoj prioritetnih djelatnosti agroindustrijskog kompleksa i šumsko-drvo preradaivačkog kompleksa.

Turizam na području općine u svojoj ukupnosti nedovoljno je razvijen (ne postoji ni navika organiziranog smještaja u privatnom sektoru), ali u svom segmentu – lovnom turizmu – daleko je iznad ostalih postojećih i mogućih turističkih sadržaja. Osnovna organizacija udruženog rada »Ugostiteljstvo i turizam« (udružena s OOUR »Trgovina« u RO »Sloga« Đurđevac) na tom području veoma dobro surađuje s lovačkim organizacijama. I Osnovna organizacija udruženog rada »Uzgoj i zaštita šuma« iz Koprivnice (ŠG »Mojica Birta« Bjelovar; djeluje i na području općine Đurđevac) u sadržaju svojih djelatnosti organizirano se bavi uzgojem fazana i divljih pataka (farma na području općine Đurđevac nedaleko grada Đurđevca), organizira lovni turizam u »svojem« lovištu, a upravlja i gospodari i jezerom »Čambina«, na kojem je u dane vikenda i na dane državnih i republičkih praznika dozvoljen i sportski ribolov uz odgovarajuću naknadu (područje općine Đurđevac nedaleko Zdale i državne granice prema NR Mađarskoj).

Rekreacioni turizam nije dovoljno organiziran ni razvijen mada za to postoje znatnije mogućnosti, posebno što se tiče umjetnog jezera »Čingi-lingi« nedaleko mjesta Molva, gdje je izgrađen veći broj vikendica čiji su vlasnici pretežno izvan područja općine Đurđevac (najviše iz Bjelovara i okolice).

Kako na području općine nije dozvoljen privredni ribolov, to se na rijeci Dravi i ostalim vodotocima i vodama stajaćicama obavlja samo sportski ribolov.

Bez obzira na postojanje velikog broja ugostiteljskih privatnih radnji, društveni sektor ugostiteljstva i turizma dominira po sadržaju i broju usluga te sve više pove-

čava svoj udio u ukupnosti te djelatnosti i dobiva na značaju u plansko-razvojnim dokumentima općine Đurđevac, u kojima »Sloga« Đurđevac ima naglašeni značaj kao osnovni nosilac razvoja ugostiteljstva i turizma na području općine.

II

POLOŽAJ UGOSTITELJSTVA I TURIZMA U PRIVREDI OPĆINE ĐURĐEVAC I REGIJE BJELOVAR

Općina Đurđevac je u poslijeratnom razdoblju (od 1945. g.) dugo godina bila izrazito poljoprivredna s nerazvijenim društvenim sektorom u ukupnoj privredi. Još 1971. godine prilikom predzadnjeg popisa stanovništva najveći dio poljoprivrednog zemljišta bio je u privatnom vlasništvu (preko 95%), a 74 posto stanovnika bilo je poljoprivredno.

Udio industrije u ukupnom društvenom proizvodu općine bio je simboličan. Nerazvijene su bile i djelatnosti tercijarnog sektora privrede, među njima i ugostiteljstvo. Turizam se u tom razdoblju i ne spominje u analitičko-planskim dokumentima općine iz čega se zaključuje da ta djelatnost gotovo i nije egzistirala na području općine.

Polovinom razdoblja 1971 – 1980. g., pogotovo u njegovom drugom dijelu, dolazi do bržeg privrednog razvoja i kvalitativnog poboljšanja privredne strukture. Industrija sve više dobiva na značaju, a i osjetniji je razvoj ugostiteljstva. Javlja se i sadržaji djelatnosti turizma. Naročito je to vidljivo poslije 1980. godine. To pokazuju i neki usporedni podaci za 1980. odnosno 1984. godinu.

Promatra li se djelatnost ugostiteljstva i turizma društvenog sektora kroz ostvareni dohodak organizacija udruženog rada koje imaju sjedište na području općine Đurđevac, tada se dolazi do saznanja da je ta djelatnost sudjelovala u ukupnom dohotku općine društvenog sektora u 1980. godini sa 2,1 posto, odnosno u 1984. godini sa 2,3 posto. S nižim udjelom je djelatnost zanatstva (1,3%) i stambeno-komunalna djelatnost (0,7%) i to u obje spomenute godine s nepromijenjenim udjelima u dohotku općine društvenog sektora. Ostale djelatnosti imaju taj udio znatno viši.

Ostvareni dohodak spomenutih OUR-a u tim godinama imao je ovakovo kretanje:

- u 000 din
- tekuće cijene

Djelatnost	Godina		Indeks 1984/1980
	1980.	1984.	
Ukupno/općina	887922	3685428	415,1
Ugostiteljstvo i turizam	18224	84853	465,6

Izvor: SDK završnih računa privrednih OOUR-a, ANK Bjelovar, Ekspozitura Đurđevac za te godine;

Iskazani dohodak djelatnosti ugostiteljstva i turizma u cijelosti se odnosi na OOUR-a »Ugostiteljstvo i turizam« (u daljem tekstu: »Sloga« Đurđevac). Mada je inflacija utjecala na ostvarivanje dohotka, ona je u djelatnosti ugostiteljstva i turizma bila sporija od »ostale« privrede, pošto su cijene u toj djelatnosti uglavnom bile pod društvenom kontrolom i rijetko su se povećavale. Imajući to u vidu dolazi se do zaključka da je dohodak te djelatnosti rastao brže od dohotka »ostale« privrede, a to je vidljivo i iz prethodne tabele: u razdoblju 1980–1984. g. dohodak »ostale« privrede povećan je za 4,15 puta, a turizma i ugostiteljstva za blizu 4,66 puta.

Nedovoljno razvijena privreda općine »plača« svoj danak u zaposlenosti stanovništva. Polovinom 1985. godine zaposleno je svaga oko 15 posto stanovništva općine (oko 6.500 radnika) i to uglavnom u društvenom sektoru. Godine 1980. u privrednim organizacijama koje imaju sjedište na području općine bilo je zaposleno oko 4.100 radnika, a u 1984. godini približno isti broj radnika. Dakle nema pomaka u pravcu povećanja zaposlenosti. Nasuprot tome zaposlenost u djelatnosti ugostiteljstva i turizma raste, jer analize pokazuju da je u 1980. godini u toj djelatnosti bilo zaposleno 118 radnika, a u 1984. godini 168, tj. više za 50 radnika ili 42 posto. Povećanje broja zaposlenih u toj djelatnosti uglavnom je uslijedilo funkcioniranjem Hotela »Picok« u Đurđevcu.

III

UGOSTITELJSTVO I TURIZAM U DRUŠTVENOM SEKTORU

Nosilac razvoja ugostiteljstva i turizma općine Đurđevac »Sloga« Đurđevac značajan je privredni činilac u okviru općine i regije Bjelovar. Od 14 ugostiteljsko-turističkih društvenih subjekata te regije ostvarila je u 1984. godini blizu 14 posto ukupnog prihoda odnosno oko 10 posto dohotka. Po ukupnom prihodu je druga po redoslijedu, a po ostvarenom dohotku je peta. Ako se ima u vidu da je po broju zaposlenih tek šesta (udio u broju zaposlenih regije 8,6%), proizlazi zaključak da »Sloga« Đurđevac ostvaruje relativno visok dohodak po zaposlenom u odnosu na neke druge privredne organizacije iste djelatnosti u regiji Bjelovar (vidi informaciju Privredne komire regije Bjelovar o poslovanju ugostiteljskih OUR-a od ožujka 1985. g.).

Na području općine Đurđevac u okviru »Sloge« djeluje danas 21 ugostiteljski objekat, pretežno nižih tipova:

Vrsta radnje	Broj
Hotel »Picok«	
»B« kategorije	1
Gostionica	5
Zdravljak	1
Krčma	14

Hotel »Picok« sve je više primamljiv za goste. U 1984. godini ostvarena su u njemu 33.626 noćenja (domaći gosti: 30.845, strani: 2.781). Strani gosti su pretežno lovcituristi koji uglavnom dolaze na područje općine Đurđevac za vrijeme lovne sezone divljači u organizirane lovo-ve (organiziraju ih lovačke organizacije i Šumsko gospodarstvo). Goste privlače u hotel i brojni ugostiteljsko-turistički sadržaji: razne kulturno-zabavne manifestacije, disco-bar i drugo.

Lokacije ugostiteljskih objekata »Sloge« Đurđevac pretežno su uz Podravsku magistralu (relacija: Koprivnica – Đurđevac – Virovitica):

Mjesto	Broj objekata
VIRJE	1
ĐURĐEVAC	7
KLOŠTAR P.	1
PITOMAČA	3
Ostala mjesta	9

Izvor: Evidencija »Sloge« Đurđevac;

U društvenom ugostiteljstvu djeluje još nekoliko radnji koje su u sastavu drugih privrednih organizacija odnosno zadruga koje imaju sjedište na području općine. Među njima je najpoznatija gostionica u Pitomači Prve obrtne štedno kreditne zadruge, te specifične radne jedinice Šumskog gospodarstva: Lovački dom »Peskici« i Lovački dom Repaš (poznato lovište jelenske divljači). Baveći se djelatnošću lovnog turizma ove radne jedinice osiguravaju gostima u tim objektima prehranu i smještaj, veterinarski nadzor nad odstrijeljenom divljači i drugo.

IV

UGOSTITELJSTVO U PRIVATNOM SEKTORU

Brojne privatne ugostiteljske radnje, osnovane u većini mjesta na području općine, stvaraju privid razvoja privatnog ugostiteljstva, mada je broj radnji polovinom 1985. godine manji nego u 1980. godini. Sada ih je 52, a ranije ih je bilo čak 67. Pretežno su to krčme, snack-barovi i gostionice. Njihovi ugostiteljski sadržaji, uz manje iznimke, uglavnom su minimalni za određenu kategoriju radnje. Svega nekoliko privatnih ugostiteljskih radnji pruža opsežnije i kvalitetnije usluge.

Broj i vrste ugostiteljskih objekata u privatnom sektoru ovako su se kretali:

vrsta radnje	godina 1980.	broj radnji VI 1985.
gostionica	11	9
restoran	1	–
snack-bar	20	18
buffet	1	1
pečenjarnica	1	1
krčma	31	22
konoba	2	1
UKUPNO	67	52

Te su radnje locirane širom općine. Približno ih je polovina u većim mjestima uz Podravsku magistralu:

Broj radnji

godina

Mjesto	1980.	VI 1985.
VIRJE	7	7
ĐURĐEVAC	10	10
KLOŠTAR P.	6	3
PITOMAČA	10	10
Ostala mjesta	34	22
UKUPNO	67	52

Izvor: Evidencija Komiteta za privredu i društveno planiranje općine Đurđevac;

Iako opada broj ugostiteljskih objekata, zaposlenost u njima raste. Godine 1980. bio je u tim radnjama zaposlen 51 radnik, od čega 44 žene. Četiri godine kasnije –1984. g. – u privatnom je ugostiteljstvu bila zaposlena 61 osoba (žena 51), a koncem ožujka 1985. godine 66 osoba (žena 60). Dakle, u privatnim ugostiteljskim radnjama uglavnom su zaposlene ženske osobe. (U broju zaposlenih nisu uračunati vlasnici ugostiteljskih radnji.)

Zanimljivo je da je pretežni broj osoba koje su se vratile s privremenog rada u inozemstvu i koje su ulagale sredstva u privredne objekte, ta sredstva ulagalo u ugostiteljske objekte, te da i danas postoji takav interes, iako u slabijem intenzitetu nego ranije.

V

RAZVOJ UGOSTITELJSTVA I TURIZMA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU 1986–1990. GOD.

Smjernicama društveno-ekonomskog razvoja općine Đurđevac, jednim od planskih dokumenata za donošenje Društvenog plana općine Đurđevac za razdoblje od 1986. do 1990. godine (plan će se odnijeti krajem 1985. god.), utvrđen je opsežniji i kvalitetniji razvoj ugostiteljstva i turizma. To se prvenstveno odnosi na društveni sektor, čiji je nosilac te djelatnosti »Sloga« Đurđevac također u svojim smjernicama još u travnju tekuće godine utvrdila intenzivniji razvoj spomenutih djelatnosti sa širim i kvalitetnijim sadržajima.

Među ostalim utvrđen je program aktivnosti na uređenju rekreacionog centra »Čingi-lingi« nedaleko mjesta Molva u predjelu Insule u neposrednoj blizini rijeke Drave. To umjetno jezero, koje je nastalo eksploatacijom šljunka, već sada u ljetnoj sezoni okuplja dnevno brojne izletnike, a subotom i nedjeljom te praznicima i do 5.000 ljudi. Postojeće vikend-naselje uz samo jezero sve više se širi, a to pospješuje i urbanizacija toga naselja i okoline. »Sloga« Đurđevac podiči će tu i odgovarajuće trgovinske i ugostiteljske objekte. Danas »Sloga« tu ima samo jedan ugostiteljski objekat.

U toku narednog srednjoročnog razdoblja proširit će se i smještajni prostor Hotela »Picok« u Đurđevcu. Predviđena je nadogradnja aneksa sa šesterostaznom automatskom kuglanom i s dva kata iznad nje, moder-

niziranje disco-bara i izgradnja parkirališta uz hotel, a ako prilike budu dozvoljavale prići će se krajem razdoblja i izgradnji bazena uz hotel. Ovim aneksom povećat će se smještajni prostor hotela sa sadašnjih 100 kreveta na 160 kreveta.

Jedna od značajnijih investicija, čiji se početni tokovi već ostvaruju, je i rekonstrukcija Starog grada (utvrde) u Đurđevcu. Taj je objekat podignut u 14. stoljeću nakon što je kralj Karlo Robert darovao imanje u Podravini 1326. godine hrvatskom banu Mikcu Prodaviću. Iz 16. 17 i 18. stoljeća sačuvano je nekoliko grafičkih prikaza i opisa iz kojih se vidi da je taj objekat i danas gotovo potpuno zadržao svoj izvorni karakter. Uvršten je u najvišu spomeničku kategoriju. Dijelom je ruševan i u praksi se neadekvatno i nepotpuno koristi. Ipak, jedan njegov dio služi za galeriju naivne umjetnosti i za zbirku NOB-a. U dijelu prostorija smještena je nova Radio-stanica (lokalnog značaja).

»Sloga« Đurđevac i Skupština općine Đurđevac u prizemlju će izvršiti određenu rekonstrukciju. Lijevo od ulaza u Stari grad bit će soba za vjenčanje, a u preostalom dijelu prizemlja predviđena je izgradnja restorana s pratećim sadržajima, te izgradnja moderne pivnice.

Ovaj će objekat i dalje biti okosnica izvođenja scen-skog prikaza »Legende o Picokima«, simboličnog napada »Turaka« na braniocima tvrđave i njihove uspješne obrane iz vremena turskih osvajanja. To je već tradicionalna manifestacija koja se održava svake godine u Đurđevcu potkraj lipnja (traje tri dana) s brojnim kulturnim, sportskim i turističkim sadržajima.

Mada se analitičko-planskim dokumentima općine predviđaju agroindustrijski kompleks, šumsko-drvoprerađivački kompleks, te energetika i petrokemija kao prioritetni pravci razvoja u srednjoročnom razdoblju 1986 – 1990. god., djelatnost ugostiteljstva i turizma ne stavlja se u sporedne tokove ukupnog privrednog razvoja općine. Naprotiv, ona ima poziciju prateće djelatnosti s adekvatnim opsegom i stupnjem razvoja, jer je njezina planska godišnja prosječna stopa ravna prosječnoj stopi ukupne privrede (3,1%). Zato će u razvoju djelatnosti ugostiteljstva i turizma prioritet imati programi koji će intenzivirati postojeće ugostiteljsko-turističke sadržaje, kao i programi koji će proširivati postojeće smještajne kapacitete odnosno brojčano ih povećavati, računajući i njihove ugostiteljsko-turističke sadržaje.

Da bi se što više unaprijedilo ugostiteljsko-turističku djelatnost pokrenut je i odgovarajući proces za donošenje općinske odluke o lociranju adekvatnih ugostiteljskih objekata u gradu Đurđevcu i ostalim mjestima na području općine, posebno uz Podravsku magistralu, te o dodatnim sanitarno-tehničkim uvjetima koje moraju zadovoljavati određeni objekti pojedinih kategorija u oba sektora vlasništva.

Dosljednim provođenjem planirane razvojne politike sa sigurnošću se očekuje da će djelatnost ugostiteljstva i turizma na području općine Đurđevac krajem planskog srednjoročnog razdoblja po opsegu i kvaliteti znatno više kotirati u strukturi privrede od sadašnjih pozicija.